

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Pe pošti prejemana velja: Za celo leto predplačan 15 glđ., za pol leta 8 glđ., za četrt leta 4 glđ., za en mesec 1 glđ. 40 kr.
V administraciji prejemana velja: Za celo leto 12 glđ., za pol leta 6 glđ., za četrt leta 3 glđ., za en mesec 1 glđ. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 glđ. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2, II., 28.

Naznanila (inzerati) se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr. če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvenredno nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 52.

V Ljubljani, v ponedeljek 4. marca 1889.

Letnik XVII.

Državni zbor.

Z Dunaja, 1. marca.

Budgetna razprava.

(2. in 3. dan.)

(Konec.)

Ob 3/4. uro predsednik sklence sejo in prihodno sejo napove za zvečer ob 7. uri. Prvi je prišel na vrsto mladočeški poslanec dr. Vašatty, ki je razpravljal vnanjo politiko in zlasti razmero z Berlinom, ki nas spravlja v nesrečo. Konečno naznanja, da s svojimi tovariši ne glasuje za budget.

Za njim pride na vrsto poslanec dr. Vitezič ter opisuje razmere v Istri, katere so za hrvatski narod jako žalostne. Deželni zakoni in ukazi se ne razglašajo v hrvatskem jeziku, deželni predstojnik ne ume niti hrvatskega, niti slovenskega jezika, in v Trstu sploh pri namestništvu sedaj ni nobenega uradnika, ki bi bil zmožen teh dveh jezikov. Ko je pripovedoval, da so bile volitve za trgovsko in obrtniško zbornico v Kastvu razglašene samo italijanski, dasi tega jezika tam nihče ne umeva, in da namestništvo dotične pritožbe do ministerstva še ni odposlalo, začne mu nedavno izvoljeni istrski poslanec Vergotini v besedo sezati s klici: To ni res, to je obrekovanje itd. Vitezič je prosil tovariša, naj dá mir, da more dalje govoriti, in tudi predsedujoči I. podpredsednik Chlumecky ga je opominjal, naj govornika ne moti; ali vse to ni nič pomagalo. Vergotini je silno majhne postave, najmanjši med vsemi; ali postavlja se kakor kak velik, kar ga dela še-le prav smešnega. Kakor so pa mali sitnejši, navadno nagajivi in se brez strahu zaganjajo v velike, tako je tudi Vergotini navzlic Cahjevi postavi nenavadno zbadljiv in prepirljiv, ter je sinoči jezno poskočil in se zaganjal v Viteziča, ko je ta omenjal, kako italijanska stranka v Istri gospo-

dari. To je opravljanje, to je obrekovanje, kričal je na vso moč, ne zmeneč se za opomine poslancev, naj molči in govorniku pusti govoriti. Kričanje bilo je čedalje hujše in ker Vitezič ni mogel več do besede, se z enako krepkim glasom zagrozi nad pritlikovcem: „Halten Sie das Maul!“ Sedaj pa je bil šunder še večji. Levičarji so upili: To je žaljivo; poslanci na desni so svarili Viteziča in Vergotinija, ki sta drug v drugega silila in jeden poleg drugega kričala, naj se pomirita, predsednik je na vso moč in srdito zvonil, pa vse zastoj. Še-le čez dolgo se vrisč toliko poleže, da so bile slišati besede predsednikove, ki je oba gospoda k redu pozval in zapretil, da sklence sejo, ako gré tako naprej. Ker se pa Vergotini in Vitezič le še dalje prepirata, nenadoma sklence sejo in prihodno sejo napove za danes.

Celi škandal je bil provzročen po poslancu Vergotiniju, ki še ne vé, kako se mu je obnašati v parlamentu, ali slovenski poslanci so vendar močno obžalovali, da se dr. Vitezič ni mogel premagati, in da je vsled tega sebe in vse južne poslance po nepotrebem v zobe dal svojim protivnikom. Ko je porednemu nagajivcu rekel: „Halten Sie das Maul“, zaklical je dr. Menger: „To je slovanska kultura!“ na kar mu poslanec Šuklje odgovori: „Ne govorite splošnje!“ Mengerja je to tako razsrdilo, da pravi Šukletu: „Hočete mar mojo vizitko?“ (v znamenje namreč, da se hočeta v dvoboju meriti) in ker je bil Šuklje takoj pripravljen, spravil ju je baron Šveglj iz dvorane ter reč med njima poravnal.

Pri današnji seji govoril je prvi poslanec Steinwender in se hudoval nad slovenskimi poslanci, ki se vtikajo v koroške zadeve, za njim pa je prišel na vrsto dr. Poklukar, ki je vladi priporočal raznotere domače zadeve in potrebe. Naprošen od drugih poslancev, ki ne morejo vedeti, jim bo li mogoče govoriti v posebni razpravi ali ne,

govoril je on tudi za preložitve državnih cest na Dolenjskem.

Za njim sta govorila danes še Plener in finančni minister, ki še ni bil sklenil, ko sem moral zaradi poznega časa oddati to poročilo.

Z Dunaja, 3. februarja.

Budgetna razprava.

(4. dan.)

Splošnja razprava o državnem proračunu je bila večeraj dovršena, ker sta govorila le še glavna govornika Herbst in Hausner pa poročevalec Mattuš. Za ministrom Dunajevskim je namreč v petek govoril samo še poslanec Pscheiden, ki je povdarjal posvečevanje nedelj in vladi priporočal, naj drugim dober zgled daje in naj ne trpi, da bi njeni uradniki ob nedeljah in praznikih delali. Tudi za versko šolo se je potegoval in izrekel željo, da bi se ta za katoliško prebivalstvo tolikanj pereča zadeva že skoraj spravila na dnevni red.

Iz drugih govorov ravno iste seje naj še omenjam, da je koroški poslanec Steinwender slovenskim poslancem oponašal, da slovensko prebivalstvo za njih posredovanje ne mara, kar pričajo protesti, ki so jih skoraj vse (?) slovenske občine sklenile zoper njih zahteve glede šolstva. Tudi jim svetuje, naj ne pridejo na Koroško, ker bi se jim sicer utegnili kaj primeriti. Vidi se, da Steinwender slabo pozna razmere na Koroškem; slovensko prebivalstvo je hvaležno našim poslancem za njih posredovanje, kar pričajo lani razglašene zahvalnice, in omenjenih protestov ni sprožilo slovensko ljudstvo, ampak oni izvirajo od nekaterih nemških hujskačev, ki v nekaterih občinah še zmerom zvonec nosijo. Naši poslanci so v sredi slovenskega prebivalstva na Koroškem enako varni kakor doma, in če bi se komu kaj primerilo, gotovo bi tega ne storil noben Slovenec, ampak kak prenapet nemški liberal. Konečno je Steinwender stavil

LISTEK.

Predpustne misli.

Bog mi je priča, da ne imenujem nobenega velečastnih gospodov bralcev pijanca; a žalil, menim, nikogar ne bom, ako rečem, da ga večina rada pije. Ste si pa vže katerikrat stavili vprašanje: Zakaj pijem, čemu pijem vino? Mnogi morda ne, ker za taka temeljita vprašanja je svet dandanes prelahkomisljen. Modri možje starih časov bili so bolj temeljiti. Vsaki reči so hoteli priti do dna, zato jim tudi zgornje vprašanje ni odšlo. Odgovor so nam pa tak-le zapustili:

Zakaj pijemo vino?

„Ako se to vprašanje prav premisli,

Imamo vino iz petih vzrokov jako v čisti.

Prvič se pije, da se praznik prav pozdravi;

Drugič, da se huda žejna odpravi in prihodnji v bran postavi.

Treba s pitjem novo vino počastiti,

Slednjič, zadnjič tudi brez vzroka piti.“

To je gotovo temeljit, da, vsestranski odgovor, ki dela čast modrih mož častiti modrosti. Svoje veljave tudi v naših časih ni izgubil! Kako tudi?! Tudi mi, potomci onih, ki jih ni, mi Slovenci ga pijemo — samo zato, da pijemo. Vsak „brihten“ Slovenec — v tem oziru so tako vsi „brihtni“ — si

pa izbere iz zgornje zaloge še kak posebno tehten in važen vzrok, da pije rujno vince. Domu se zibajoč ž njim tolaži svojo kričečo vest in polni zevajoči možnjiček:

„Vsaj je moralo tako priti,
Da jaz sem moral vince piti.“

Pravijo, da dela vino človeka učenegega, — skušnja bi kmalu pritrčila tej trditvi. Slovenec vsaj zná tri jezike takrat, ko je svojega zapil. Jaz Vam pa povém, da vino človeka celó s pesniško žilo nadari — kar dobijo v delež le izvoljenci božji. Ko bi vina ne bilo, pol manj bi bilo pevcev in pesmij.

Kako lepa je n. pr. ta-le stvarica pevca-pivca:

„Vina hočjo moja usta,
Ker je voda tako pusta.“
„Žena moja mi je osorna,
Vino stori, da mi je pokorna.“

No, kjer tako tehtni vzroki govore, mi molčimo, za nameček pivcem vse dobro voščimo, naj bi njim vino duha vedrilo, srce zveselilo, telo krepilo. Pa žal! — vsem in vsakemu vino ne stori dobro.

Pivci so, kar vina tiče, kakor rastline gledé vlage. Mah ali lišaj krepko raste na goli skali, brez vse mokrote se počuti izborna. Loček — ali biček hočeta biti z vodo zalita, da krepko vspevata. Taki so ljudje — pivci.

Mnogi je čvrst v besedi in hoji, a drugi ga izpije lunek mali in vže neumno vije, najrajši po štirih leze. Kozarec, kateri pravi vinski bratec

zaničljivo nazivlje „bore lunek“, — se premeni v roki uboge reve v posodo polno strahu in groze.

Ta dva pivca pa stojita na skrajniku, med prvimi in drugimi jih je legijon vmes, kateri se ločijo med seboj, ločijo tako, kakor njihovi — nosovi.

Kaj ne, nos ni nič posebnega, znamenitega — in vendar kolik razloček med navadnim nosom brez lepote, pa tudi slave, pa med krasnim kopitom, ki se sveti in žari na obrazu mojstra-pivca!

In nevedni človek strmi in se ne more načuditi spretnosti vinske kapljice, katera najbolj navadni nos premeni v svetlo luč — bliščeče svetlobe.

„Kdor stoji, naj gleda, da ne pade.“ Da, da, lahko modrujete in svete dajete, težko pa jih je spolnovati takrat, ko človeka vsa modrost zapusti.

Nikdar in nikjer ljudje tako zmešano ne hodijo, kakor ob času trgatve v solnčnojasnih vinorodnih deželah — ako imajo ob novini še kaj starine.

V trumah in trumah hité ljudje tje, „kjer ljuba vinska trta raste“. Pripravljajo novo — drže se pa starega.

Sivolasi modrijan, kateri je v vinstvu imel gotovo izborne skušnje, pravi, da vino preveč vžito vrže človeka na hrbet. Vsa čast modri njegovim sodbi, gotovo po mnogih skušnjah storjeni — mi si upamo trditi, da vino vrže človeka naprej ali za plot, ali za zid.

Stvar ni niti toliko vredna, kakor Paris-ove

samostalni predlog, naj se posebna razprava o državnem proračunu za toliko časa odloži, da finančni minister zbornici predloži načrt gledé osebnega prihodninskega davka. Steinwender je hotel s tem predlogom ministra prisiliti k omenjenemu predlogu, ki pa po izreku ministrovem ni tako lahek, kakor si misli Steinwender. Sicer bi pa izročitev dotičnega predloga sama še nič ne pomagala, ker bi se mu kaj lahko prav tako godilo, kakor Liechtensteinovemu šolskemu predlogu, ako bi vlada ne želela hitre rešitve njegove. Dr. Poklukar je torej prav imel, ko je Steinwenderja opominjal, da bi moral dosledno prav za prav zahtevati, naj se posebna razprava za toliko časa odloži, dokler zakon o progresivnem prihodninskem davku ne dobi najvišjega potrjenja.

Iz Plenerjevega govora hočem samo to še posneti, da je voditelj nemških liberalcev v svoj govor vpletal tudi verske resnice, v katerih je pa tako malo podučen, da ga prekosi vsak otrok v drugem razredu ljudske šole, ki ti vé na vprašanje: Kdo je Kristus? odgovorjati, da je Sin božji, druga oseba sv. Trojice, Bog in človek skupaj, naš Odrešenik, naš Zveličar in naš prihodnji sodnik. Kaj pa Plener pravi? Njemu je Kristus samo vtelesena strpljivost in svoboda; on mu ne pripoznava božje nature, ampak vidi v njem samo osvoboditelja človeštva, ki je stari zakon, staro šaro odpravil in ljudi naravnost pred Boga postavil! To je krščanstvo, rekel je z nekakim ponosom najnovejši prerok liberalcev, in tega krščanstva se z vsem prepričanjem drži množica liberalnega in olikanega prebivalstva v Evropi. (Pohvala na levi.) Kar vi učite, je le vera farizejev in pismoukov. Levičarji so te puble fraze pozdravljali z živahnim odobravanjem in ploskanjem ter niso pomislili, da s tem sami sebi dajejo najžalostnejše spričevalo. In taki ljudje hočejo soditi in sklepati o zadevah katoliške vere? Njim v resnici velja izrek Kristusov, ki ga je Plener v svoji slavohlepčnosti in neizmerni dozdevnosti pri isti priliki oponašal katoličanom: „Pustite jih, slepci so in voditelji slepcev.“ — Mi pa še dostavimo: „Ako slepec slepca vodi, oba v jamo padeta.“ V tako jamo so naši nemški liberalci že zabredli, in Plener s svojo dozdevno modrostjo in njegovi tovariši jih iz nje ne bodo mogli izvleči, ako se jih Kristus v svoji neskončni dobroti ne usmili in jim svoje rešilne roke ne poda.

Po Pscheidnovem govoru bil je sprejet sklep razprave in so ostali k besedi oglašeni poslanci izbrali glavna govornika. Na levi je bil izvoljen dr. Herbst, na desnici pa Hausner. Govorila sta oba včeraj. Herbst je na vso moč grajal predloženi proračun, češ, da je vsa njegova lepota le umetna, in da so presežek dosegli le s tem, ker so v budget sprejeli izvanredne dohodke, ker so mnoge prihodke previsoko, mnogo troške pa prenizko zaračunili itd. Tudi politične razmere je pretresal in ministru Taaffeju sicer priznaval, da nima namena državi škodovati, da pa tje v en dan životari brez pravega programa. To je menda tudi vzrok, da šolski predlog, ki bi bil državi na škodo, toliko časa za-

držuje, ali to ne more več dolgo trajati, in treba se bode neizogibni osodi udati.

Jako trezno je govoril včeraj poslanec Hausner. On prav daje Herbstu, da so nekateri dohodki, n. pr. vojaška taksa, previsoko proračunjeni, ali nekateri drugi doneski bodo proračun močno presežali, zlasti pri tabaku in žganji. Ko je bila lani povišana cena smodkam, se je nekoliko časa res manj kadilo, ali meseca januarija tega leta se je za tabak skupilo 280.000 gl'd več, kakor meseca januarija lanskega leta, kar priča, da bodo dohodki pri tabaku gotovo dva milijona več znašali kakor v preteklem letu. Ravno tako se pri špirtuem davku ni bati zgube. Govorec o neposrednem davku omenja dveh prihodkov, ki nista posebno častna. Prvič je cena soli za živino silno previsoka in drugič mala loterija, ki se še zdaj ni odpravila. Konečno je zavračal še nasprotno govornike ter zlasti prav dobro prijemal Carnerija in Plenerja.

Zadnji govornik je bil poročevalec Mattuš, ki je opravičeval nekatere od nasprotnikov napadane številke, pa razpravljal tudi politične razmere. Lienbacherju nasproti je omenjal, da desnica ni brez programa, da je ta program zapisan v adresi do cesarja in da namerava primerno decentralizacijo uprave in večjo moč in pravico posameznih dežel. Prav primerno je omenjal, da na desnici ne sedé samo Slovani, ampak tudi nemški konservativci. Lienbacher je sicer govoril o samostalni konservativni stranki, toda kaj bi bila ta stranka? Morda bi bila jeziček pri tehtnici, morebiti pa tudi zrno med mlinskima kamnoma. Konečno razpravlja še zadeve na Češkem in sklepa, da je zboljšanje proračuna dobro znamenje, da bo pa odslej glavni namen vlade svojo pozornost obračati na zboljšanje narodno-gospodarskih razmer, ki so v marsikaterem oziru še jako žalostne. Da pa to tem laglje dosežemo, nas mora voditi prepričanje, da imamo skupne naloge, katerih politični in narodni prepiri ne smejo motiti.

Ko je prišlo do glasovanja, bil je Steinwenderjev predlog z veliko večino glasov zavržen, ker so zanj glasovali samo skrajni levičarji in mladočeški poslanci. Potem je bilo glasovanje o pričetku posebne razprave. Poslanec Kaiser, ki še-le nekoliko tednov sedí v zbornici, nasvetoval je glasovanje po imenih, češ, naj ljudje zvedó, kdo sedanji vladi še kaj zaupa in kdo ne. Mož ni vedel, da je državni proračun potreben iz državnih ozirov in da se utegne zaupanje do vlade pač razodevati pri posameznih točkah, ne pa pri splošnjem proračunu. Ali včeraj je bil o tem poučen, ker je s svojim predlogom dokaj osamljen. Po tem propadu zahteval je od predsednika, naj naznani vsaj število glasujočih, kar predsednik res tudi stori naznanjujoč, da je bila posebna razprava o državnem proračunu sklenjena s 135 glasovi proti 44. Več kakor tretjina poslancev je bila torej že odšla domov na — pustne počitnice. Nikomur sicer ne zavidamo počitka, vendar pa ne moremo hvaliti poslancev, ki kakor mali šolarčki komaj čakajo ure, ko morejo malo domov

mahniti, in si nič iz tega ne storé, ako nekaj šolskih ur, oziroma sej zanemarijo.

Prihodnja seja bo v četrtek 7. t. m.; na dnevnem redu je nekaj volitev in izročitev poslanca Verganija v sodnijsko preiskavo parudarske blagajnice. Steinwender je predlagal, naj pride na vrsto tudi volitev poslanca Blocha, ali ta predlog ni obveljal, ker je predsednik rekel, da hoče blagajnice rešiti v eni seji, potem pa precej nadaljevati posebno razpravo o državnem proračunu. Volitev poslanca Blocha pa je taka, da se bo za njeno rešitev potrebovala posebna seja. Odsek priporoča sicer, naj se ta volitev potrdi, ali pri volitvi so se vršile tolike nepravilnosti, da bode volitev gotovo zavržena.

Gospodska zbornica

imela je včeraj in predvčerajšnjim tudi seji ter je rešila in brez premembe sprejela postavo o kmetškem dednem pravu, dasi so se liberalci močno upirali in sta Hasner in Schmerling zoper omenjeni načrt govorila.

Govor poslanca M. Vošnjaka

v državnozbornski seji dne 19. februarja t. l.

Ni še 16 let, ko je postala naša postava o drugih pravomočna, in že se moremo na bogate skušnje na tem polji sklicavati. Pred vsem moramo povdarjati veseli napredek posojilnih in kreditnih zadrug tekem te dóbe v Avstriji in srečen slučaj moremo imenovati, da je naša zadržna postava postala gotova ravno takrat, ko je gospodarski razvoj nenadoma propal leta 1873 vsled borznega poloma in je nastopila splošnja gospodarska béda. Zadržna postava je kolikor moč lajšala to nezgodo, ne samó po mestih, marveč posebno tudi še po deželi.

Da so od tega — in to posebno povdarjam — imele korist tudi državne finance, je gotovo, kajti delovanje posojilnice je tudi pripomoglo k točnemu dohajanju davkov, v toliko namreč, v kolikor so posojilnice davkoplačevalcem dovoljevale majhna posojila, da so mogli poravnovati davke. Mnogo važnejše pa je bilo njihovo delovanje gledé zmanjšanja, ako ne popolnega preprečenja zemljiščnih prodaj.

Zanimivo statistiko bi si mogla vlada pridobiti, ako bi dala preiskati, koliko so se v onih okrajih, kjer so se osnovala posojilnice, točneje plačevali davki in za koliko se je zmanjšalo število zemljiščnih prodaj.

Dobri razvoj teh zavodov in njihov vsestransko koristni vpliv na povzdigo gospodarskega blagostanja je napotilo visoko zbornico k davčnim olajšavam, takó na primer leta 1880 in 1885, toda kolikor bolj se je pri nas razširilo posojilništvo, tem bolj so postajale te naprave poželjivi predmeti finančnim organom. To je prvotni vzrok, da se je zadnje mesece vložilo toliko predlogov v tej visoki zbornici, ki namerjajo razbremenjenje zadrug v davčni in pristojbinski stroki. Takó na primer predlog tovariša Hevere, da se odpravi dvaodstotna pristojbina od obresti hranilnih vlog, potem predlog o veljavnosti postave z dne 27. decembra 1880 tudi pri takih zadrugah, ki sprejemajo tudi nečlane kot poroke, in tretjič prošnja, katero imam čast visoki zbornici predložiti in katere smoter je olajšava gledé kolkov pri dolžnih pismih v toliko, da pri dotičnih dolžnih pismih zadostuje navadno kolkovanje.

Jako važno delo pa je v tem oziru pričel pred dvema letoma nižjeavstrijski deželni zbor, ko je namreč predlagal in deloma tudi sklenil nekatere polajšave tako s strani dežele kakor države pri takozvanih Raiffeisenovih posojilnicah.

Menim, da je ta okoliščina v prvi vrsti podlaga današnji vladni predlogi o pristojbinskih olajšavam pri hranilnih in posojilnih blagajnicah po sistemu Raiffeisenovem.

No, gospóda, pred vsem mi ni všeč naslov. „Blagajnice po sistemu Raiffeisenovem.“ Kaj pa je prav za prav ta sistem? Sliši, čita in govori se toliko o Raiffeisenovem sistemu.

Poznam celó izkušene posojilnične može v južnih provincijah, ki so mislili, da je ta Raiffeisenov sistem popolnoma nova iznajdba, katera je prišla iz Nemčije v Avstrijo. Toda Raiffeisenov princip ni nič drugega nego neka oblika posojilnice, ki se klanja gotovim načelom, ki pa ne morejo biti vedno merodajna za deželno prebivalstvo.

Ako se govori o principu Raiffeisenovem, misli se pač na načelo ekonoma Raiffeisena, po katerem se posojilnice oméjujejo na majhne okraje, morajo biti združni deleži majhni.

Meni nižjeavstrijske razmere niso znane; toda v mojem volilnem okraji in južnih pokrajinah sploh

jabolko — ako bi človek ne imel žalostne slutnje. Staro vino, da je imelo toliko ognja v sebi, da je s silovito svojo močjo vrglo, izpodneslo kakor snop korenjaka na tla — a dandanes ne tako!

Ne motimo se! Žalostni časi so prišli! Naj se tudi proslavlja in v zvezde kuje sedanji vek, češ, da je vek napredka, telegrafa in telefonov, za uboge vinske brate je to stoletje trtne uši in Sternove sleparije. Kje so vinca, katera bi se še vstavljala groznemu opustošenju! Moj duh že gleda čase, ko bo z zadnjim grozdom preminul i zadnji pivec na veke. Vinsko trto bodo djali pod steklo v okvir, da se bodo učili učenci na suhi vejici spoznavati njo, na katero mi stavimo upe svoje. Bakren nos pa — bo v špirtu plavajoč glasno klical: O časi, časi, kako ste se premenili!

Da, da, krčmarji, daleč ste prišli, strašno napredovali!

Ko bi nam samo grenkega sladili, omotnega čistili — vsaj bi se potrpele —! a nesrečneži nam postavijo ostudnega praskača na mizo za — šampanja.

Prašam, kje je tisti srečni človek z izvoljenim nosom, da bi znal ločiti pravo vinsko kapljico od narejene brozge!?

No! taki so redki, redki tako, kakor bele vrane ali beli zamoreci. To mora biti človeku prirojeno. Najboljša skušnja pusti človeka na cedilu.

Pa pustimo to, je prežalostno.

„En vinograd bom kupil,
Bom trte sadil,
Prijatle bom vabil
In sam ga bom pil.“

To pa je pesemca, da je je človek vesel. Jaz ne vem nobene lepše in pomenljivejše, kakor je ta v zeló bogatem slovenskem pesniškem slovstvu. Kakor nebeška godba!

Kake pol ure od vasi vidim prijazen griček. Zelen je od vrha do tal. Pa ne zeleni na njem pustó grmovje ali dolgočasno robidovje — ljuba vinska trta daje mu ves zeleni kras.

Med zelenimi brajdami pa hodi srečni otrok te zemlje — vinogradnik. Kdo je? Kakega stanú? Imeniten, priprost, bogat, reven? Naj bo ta ali drug — srečen je. Daleč od posvetnega vrisča živi vesel. V pričo njega cveté trta, zori grozd, vré vino. V napol temni kleti, kjer ga noben človeški glas ne moti, zatopí se v vinske skrivnosti. Tú si nabira modrosti, tú se sreča radostí.

„Zjutraj, ko se zdrami iz spanja,
Žeja huda piti ga naganja.
Opoludne, ko solnce je tak vroče,
Da bi ne pil vina — to ni mogoče.
In po noči, ko mila luna sveti,
Išče vina z lučjo v temni kleti.“

J. L.

bi imel ta sistem malo vspeha, zato ima pa vladna predloga v obliki, v kateri leži pred menoj, jako malo vrednosti. Pokazal bodem točko za točko razloček mej tem, kar nam ponuja vladna predloga, in olajšavami, katere bi morala vlada dovoliti posojilnicam.

§ 1. pravi, da morajo neomejeno zavezo imeti hranilnice in posojilnice, ki hočejo uživati ugodnosti vladne predloge.

To se mi zdi pretesno. Zakaj naj bi se ne vzele v okvir te postave vse hranilne in posojilne blagajnice, ko je vendar načelo omejene ali neomejene zaveze odvisno le od krajevnih razmer?

Naglašam, da se bavim z ustanovljanjem takih zadrug že blizu deset let in da se še danes ne morem nepogojno izreči niti za prvi niti za drugi način zaveze.

Ako vodijo posojilnico osebe, ki imajo oseben kredit, nikdo ne bo prašal, ali ima zadruga omejeno ali neomejeno zavezo.

Ako pa ljudje brez sredstev ustanove zadrugo, potem neomejena zaveza nekoliko pomirja onega, ki dovoljuje kredit. Po mojem mnenju bi morala odpasti določba, da bodo dobile pristojbinske olajšave le zadruge z neomejeno zavezo.

Kot daljen pogoj se navaja, da se mora delokrog teh društev omejevati na manjše okraje (župnije, občine itd.).

Načelo, katero je postavil Raiffeisen in za njim nižjeavstrijski deželni zbor, je sicer pomisleka vredno ter priznavam, da so morebiti pokrajine, kjer more biti strogo izvrševanje tega načela jako plodonosno. Toda pojdemo v druge kraje, v južne provincije. Od tod mi je znano, da se dostikrat ne dobí v župniji, v veliki srenji, da, celó v celem sodnjem okraju oseba, kateri bi se mogla ustanovitev ali vodstvo izročiti. (Prav res! na desnici.) V Nemčiji temu menda ni takó, priznavam tudi gledé Nižje-Avstrijskega; južnim pokrajinam pa ravno ta določba jemlje vse ugodnosti.

Predloga tudi ne omenja, kakó sme zadruga izvrševati svoj delokrog. Delovanje zadruga je dvojno, aktivno in pasivno; pasivno, v kolikor jemlje denarna sredstva, aktivno, v kolikor dovoljuje posojila. Kakó si predočujete delovanje društva v revni občini? Sto članov ima, a vsi so reveži.

(Konec sledi.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 4. marca.

Notranje dežele.

Ministerstvo zunanjih zadev z velikim zanimanjem zasleduje dogodke v Rimu, ker jim pripisuje veliko važnost. „Agr. Tagbl.“ je dobil z Dunaja brzojavko, ki pravi: Razmere mej Avstrijo in Italijo so se precej ohladile, ker je dunajsko ministerstvo vse drugačnih nazorov gledé rimskega vprašanja, kakor pa italijanska vlada. Tudi italijansko-nemški odnošaji niso nič kaj trdni, ker v Italiji pridobiva Francozom prijazna stranka vedno več tál.

Naučno ministerstvo je z ozirom na vložene šolske postavne načrte zaukazalo, da se na novo preišče položaj ljudsko-šolskega pouka, kakor tudi to, kakó se je razvijal, odkar se je uvedla zadnja ljudsko-šolska novela.

Trgovinsko ministerstvo je, kakor že znano, uvedlo nove znamke za pisemski, denarni in vožni poštni promet, ravno takó nove zalepke in zavitke. V državni tiskarni so se že pričela dotična dela.

V ogerskem državnem zboru se je dne 1. t. m. pri razpravi o §§ 24 in 25 minister Fejerváry še enkrat vroče potezal za nemščino pri častnikih, ki bi se inace morali pred sovražnikom sporazumovati enako mutcem.

Ogorska vladna stranka ne zré več zapupno v prihodnost. Veliko se govori, toda malo vé, kaj namerava v tej zadevi storiti krona. Ministerski predsednik Tisza je dobil sicer zadnje dni mnogo dokazov Najvišjega zaupanja, vendar pa celó njegovi najboljši prijatelji ne dvojijo, da so dogodki zadnjih dni jako omajali njegovo stališče.

Vnanje države.

Predvčeraj so se kardinali in prelati poklonili papežu Leonu XIII. ter mu čestitali k rojstvenemu dnevu in obletnici kronanja. Kardinal Monaco La Valletta je prečital addresso, na katero je odgovoril sv. Oče: V osemdesetem letu svoje dobe in dvajsetem letu svojega pontifikata éutim posebno potrebo v sebi prositi Boga pomoči. Kardinali sami poznajo nevarni položaj v Evropi, vsled katerega trpi tudi Cerkev. Oropana samostojnosti in suverenitete ter podvržena tuji sili trpi pri vseh nevarnostih, ki preté Italiji od zunaj. Trdi se mnogokrat, da je Cerkev v Italiji bolj prosta kakor kje drugod. To

ni res. Že oropanje papežev je hud pregrešek zoper njegovo neodvisnost. Skofom se delajo težave, cerkev se izključuje iz šol, verski redovi se razpuščajo, duhovniška posestva se konfiskujejo; in pri vsem tem naj še kdo trdi, da je v Italiji cerkev prosta. Toda Italija bo sama vsled tega najbolj trpela, kajti smešno je misliti, da bode mogla napredovati, ako bo nadaljevala boj zoper papeža in Cerkev. Italijanski narod naj to dobro pomisli ter naj se povrne k tradicijam svojih očetov. Konečno Vas prosim, da mi pomagate v teh težavnih časih.

Takó v Belemgradu kakor po celi *Srbiji* se delajo velikanske priprave, da se bo dostojno praznovala dne 22. februarja (6. marcija) obletnica, ko je bila Srbija proglašena za kraljevino. Ta dan bo uradni list, kakor je to že sam naznanil, objavil kraljevo naredbo, ki konečno završuje ministersko krizo.

Iz *ruske* prestolnice se poroča: V kazenski pravdi zoper štiri protestantske pastore iz ruskih vzhodno-morskih provincij, ki so bili zatoženi, da so pravoslavne osebe poročili po luteranskem obredu, obsodil je senat tri na štirimesečno odstranjenje iz službe, četrtega pa na jednoletno ječo.

„Post“ pravi, da bo *nemški* cesar obiskal angleški dvor koncem avgusta. Ruski car ga bo prišel obiskat sredi tekočega meseca; kje in kdaj, ni še določeno, le toliko je gotovo, da v Kielu ali pa Berlinu. Italijanski kralj Humbert bo prišel v Nemčijo še le potem, ko se bo cesar Viljem preselil v Friedrichskron.

V soboto je *francoski* poslanec Laguerre naznanil v začetku zbornične seje, da želi interpelovati zaradi sodnijskega postopanja zoper ligo patrijotov. Zbornica je sklenila, da se takoj prične razprava o tem predmetu, nato je Laguerre utrdil svojo interpelacijo ter vprašal, zakaj vlada ni prosila zbornico pooblaščenja za kazensko postopanje zoper njega samega. — Ministerski predsednik je opravičeval naredbe, ki so se izdale zoper ligo, ter je konečno rekel, da vlada ne bo opešala nasproti spletkam in žuganjem nasprotnikov. — Pravosodni minister Spuller pristavi, da je organizacija lige patrijotov hinavska, ker hoče jedni sami osebi pomagati k veljavi. Preiskava se je pričela; odgovoril bo Laguerre-ju, ako bo končana. Sodnijski se bo postopalo zoper Laguerre-ja takrat, kadar bo to hotelo storiti sodišče, ne pa, kadar se bo njemu zljubilo. — Laguerre je odgovarjal mej veliko razburjenostjo zbornice, ki je sklenila s 348 proti 220 glasovom, da se preide na dnevni red, ter je s tem izrekla vladi zaupnico.

Italijanski uradni list objavlja kraljevski dekret, s katerim potrjuje pogodbo o sneškem prekoku. — Kakor trdi „Capitale“, svetovala sta senatni in zbornični predsednik kralju, naj zopet izroči sestavo kabineta Crispiju, kar je tudi že storil minolo soboto. — General Mattei, ki je bil od vlade zaradi znanega glasovanja v zbornici dne 22. decembra m. l. začasno odstavljen, prosil je sedaj sam za umirovljenje, vlada pa mu je seveda z velikim veseljem izpolnila željo.

Rumunska vlada je začetkoma nameravala pretrgati zbornično zborovanje, a se je premislila ter je zasedanje celó za eden mesec podaljšala. — Parlamentarna komisija v zadevi zoper Bratianovo ministerstvo je pričela preiskavo v registrih vojnega ministerstva. Kakor se poroča, dognala je komisija, da je pri zalaganji smodnika vladó neki Müller ogoljufal za več milijonov. Ta Müller je bajé izmišljena oseba ter se za njo skrivajo mogotci. Treba je pred vsem še počakati, da se zadostno potrdi ta vest.

Iz *Kajtra* se poroča dné 28. februarja: Iz Vadyhalfe je došel ubežnik, ki trdi, da je Emin paša mahdijevec znova občutljivo potolkel pri Bahr-el-Ghazelu.

Izvirni dopisi.

Iz *Zaticine*, 28. februarja. — Sneg gre pri nas „vse na en“ in imamo slaba pots. Kdor mora veliko peš hoditi, je revež. Radi bi imeli kapelana, ker so naš gosp. župnik vže postarni, in se bojimo, da bi jih pri slabem vremenu in težavnem potu kaj ne prijel. Z drugimi gospodi smo zadovoljni; pri sodnji so prijazni in gredó radi na roko, če vidijo, da bo prav. Tudi novega gosp. notarja imamo, kakor se kaže, bomo se na družega privadili.

Novega se pri nas zmerom kaj izvó, ker ljudje od vseh strani hodijo se tožit, pa prinesó veliko novic. Te novice pa menda niso za časnike, ker so povsod jedne in tiste.

Zadnje dni pa so bile tožbe, kakoršnih še naši ljudje ne pomnijo veliko. Tam iz sosednje fare je tožil neki človek svojega gospoda župnika zaradi razžaljenja časti, ker so jednega družega namesto njega v knjige vpisali kot pričo pri poroki. Pri nas so pa gospodje tako razsodili, da to ni nikako razžaljenje časti, saj bi še ne bil nihče zato vedel, ko bi ne bil on sam okoli pravil. Nekaj časa pozneje sta zopet od tistega kraja prišla dva moža pred sodbo. Jeden je pesmi koval, drugi jih je pa med ljudi spečal; pesmi so pa menda slabe, ker so tako

obsodili, da morata oba po tri mesece v ječo ití zaradi teh pesmij. Pravijo, da je tisti človek več pesem spisal in dal med ljudi; ljudje so pa hudi náuj, ker stojé notri tako grde reči zapisane, da so se vsi otroci pohujšali. Zato se je menda zbal, ker pravijo, da je pobegnil v Ameriko, da bi ga v tisti vasi ne pretepli. Mi pa radi imamo, če se ljudje močno tožijo, ker veliko novega izvemo, in ker so ti tožárji dobri ljudje, ki radi pusté pri nas kaj drobiža.

Iz *Boštajna na Savi*. Pomlad in zima že nekoliko časa pri nas bijete ljuti boj, in upali smo, da v kratkem prva pride do svoje pravice, kajti že 18. m. m. so prinesli otroci, šolarji seboj cvetočega teloha, nabranega po solčnatih bregovih. Huda burja priskoči zimi na pomoč, in zopet imamo skozi in skozi belo odejo in zopet so morali nestrpni vinogradniki pustiti svoje obrezovanje. Najhuje se pri tem godi onim gospodarjem, kateri imajo več živine kakor krme; krmiti je ne morejo, in prodati tudi ne. Poslednje je pač marsikdo upal, posebno pri rejni živini, kajti imeli smo v kratkem dva somnja v bližnji Štajarskeji, došlo je tudi kupea, toda zaradi kôz sta bila oba prepovedana. Prav, boste rekli, da se ljudje v kužnih boleznih ne shajajo. Vzemimo, da se res tem potom, po dotikanju namreč, širijo kôze, toda jaz z dovoljenjem dozda še ostajam neverni Tomaž. Kar se nam je pri teh prepovedih zdelo smešno, da ne rabim ostrejšega izraza, je to, da so bili ravno somnji živinski prepovedani, ko pa je odzvonilo poludne, so se ljudje shajali, kakor jim je bilo drago, da so se nejevoljni kupci in prodajalci popraševali, ima li živina kôze in ne ljudje?! Prepovedan je bil ravno somenj in nič družega. In morála? V kako budalost zaidemo, ako se postave izpolnujejo po érki in ne po duhu! Ljudje pa šalo zbijajo!

Dnevne novice.

(Presvetli cesar) je daroval občini selški na Gorenjskem za šolo 250 gld.

(Umrí) je v soboto zjutraj kurat na Slapu pri Vipavi č. g. Matej Koder, rojen dné 13. sept. 1820 v Idriji, posvečen v mašnika l. 1845. Služboval je najprej v Št. Vidu pri Vipavi poleg tedanjega pisatelja slovenskega Matije Vrtoveca. Na Slap je bil premeščen okoli l. 1850. Že več let ni bil trdnega zdravja, po osemdnevni bolezni ga je pobrala pljučnica. Pogreb je bil danes zjutraj ob 10. uri, osmina bođe dne 11. marca na Slapu. Pokojnik je bil vzgleden duhovnik in vrl narodajak. Naj v miru počiva!

(V Radovljici) je v soboto zvečer ob 6. uri umrl znani kiparski mojster g. Janez Vurnik. O njegovi izvedenosti priča mnogo cerkvá. Rodil se je dne 18. avgusta 1819 v Stari Osilnici na Poljanskem. N. v m. p.!

(Od Temenice.) Kaj bo, povprašujejo se ljudje? Dan za dnevom sneg. Po vinogradih ni móči delati, in vendar je že skrajni čas za obrezovanje trtja. Nastilja ni, žito bo najbrž pod snegom poginilo, kakor pretečeno leto. Bog se usmili že tako obožanega kmeta. Zemljišča gredó kar eno za drugim na boben, kar od Temeničanov dosedaj ni bilo slišati. — Šolski pouk je v Št. Lovrencu ustavljen, pa ne zaradi kôz po ondotni fari, temveč ker je učitelj g. Vinko Kmet nevarno zbolel in že od dne 30. jan. ne more poučevati. Naj bo vsem prijateljem in znancem v molitev priporočen!

(Zlata poroka.) V Stehanji Vasi župnije sv. Lovrenca ob Temenici se je vršila 27. febr. t. l. prav redka slavnost. Lužarjev oče in mati, stariši čast. g. Fr. Zorea, kapelana na Trebelnem, sta praznovala 50letnico svoje poroke (3/2. 1839). Otrokom, sorodnikom, svatom in drugim navzočnim so solze igrale v oseh, ko stopita oče in mati, obadva še trdna, k altarju v domači podružnički cerkvi pred svojega sina duhovnika, ki je prav spodbudno in resnobno izvrševal svete obrede ter sam ginjen do solz prav po sinovski ogovoril svoje roditelje. Po dokončanem cerkvenem opravilu se je pomikala dolga vrsta svatov v rojstveno hišo, kjer so bili primerno pogoščeni. Ginljivo je bilo videti, ko so staremu očetu in materi solze veselja stopile v oči in ko sta videla krog sebe zbrane vse svoje otroke, vnuke in vnukinje, toliko bolj sta bila slavljenca vesela, ker se vsem otrokom tudi v časnih zadevah dobro godí. Ker sta svoje zakonske dolžnosti vsestransko zvesto in vestno izpolnjevala, razprostrala se je očitvidno božji blagoslov nad njujinim imetjem. O mraku so se jeli svatje

